РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Ван Жуньчжі
«ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ У ДИЗАЙНІ УПАКОВКИ ЧАЮ В КИТАЇ»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)
за спеціальністю 022 – Дизайн, галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Актуальність теми дисертації Ван Жуньчжі визначена величезним значенням чайної культури для Китаю; стрімким розвитком галузі завдяки впровадженню сучасних технологій, екологічних матеріалів і новаторських ідей у дизайн упаковки – з одного боку та намаганням китайських дизайнерів дотримуватися традицій та зберігати культурну спадщину країни – з іншого. Поєднання традиційних елементів із сучасними інноваційними підходами у дизайні упаковки чаю є головною рисою, що характеризує сучасний стан розвитку упаковки чаю в Китаї та потребує комплексного дослідження. Це сприятиме розумінню того, як китайська культура адаптується до глобалізованого світу, зберігаючи свої унікальні особливості, а також розширенню знань про культурний контекст дизайну упаковки.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане відповідно до плану підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації кафедри графічного дизайну Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень і висновків дослідження. Ознайомлення зі змістом дисертації Ван Жуньчжі дає підстави стверджувати, що сформульовані автором наукові положення й висновки є достатньо обґрунтованими та мають значення для мистецтвознавчої науки у галузі дизайну. Мета й завдання, об’єкт і предмет дисертації відповідають заявленій теми дослідження. Дисертаційна робота має логічну й послідовну побудову, яка унаочнює історичний розвиток дизайну упаковки чаю в Китаї, характер співіснування традиційних та інноваційних підходів на сучасному етапі. Системне вивчення питання, постановка завдань та їх логічне розв’язання, достовірність

отриманих наукових результатів зумовлені обраною методикою дослідження, яка спирається на комплексний підхід і включає широкий спектр загальнонаукових та спеціалізованих (мистецтвознавчих) методів дослідження, а саме: історико-культурний, семіотичний, методи порівняльного, семіотичного аналізу, візуальний контент-аналіз, а також експертні опитування серед дизайнерів і споживачів.

Положення дисертації достатньо апробовані та обговорені на 5 міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та зміст дисертаційної роботи. Дисертація складається із двомовної анотації, вступу, чотирьох розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків (альбому та списку ілюстрацій, таблиць, списку публікацій та апробації результатів дослідження). Обсяг основного тексту становить 155 сторінок; список використаних джерел містить 157 позицій; альбом ілюстрацій – 144 позиції; загальний обсяг роботи – 310 сторінки.

У *першому розділі* проаналізовано наукові джерела, визначено методику й теоретичну базу роботи. Сформульовано актуальність теми дослідження, яка в умовах сучасного розвитку дизайну є дуже вагомою, адже охоплює культурні, естетичні, екологічні, інноваційні аспекти. Зазначено, що тема не була достатньо висвітлена у наукових дослідженнях, наявні лише поодинокі праці, в яких розглядаються окремі аспекти дизайну упаковки чаю в Китаї, тоді як глибоких досліджень, які б інтегрували традиції, інновації, екологічність у контексті зазначеної теми, бракує. Визначена методика дослідження спирається на комплексний підхід і включає широкий спектр загальнонаукових і спеціалізованих (мистецтвознавчих) методів.

У другому розділі оглянуто історію чайної культури в Китаї та концепції традиційної китайської філософії, що проявляються у сучасному дизайні візуальних комунікацій. Завдяки аналізу еволюції дизайну упаковки чаю в Китаї зі стародавніх часів до сьогодення визначено особливості, що відображають спадкоємність та інновації у китайському дизайні упаковки чаю; виявлено його особливості в різні історичні періоди: *традиційний, модерний та період КНР*. Важливо, що упаковку чаю в Китаї розглянуто не тільки з точки зору виконання утилітарної функції, але й як важливий елемент культури, що втілює естетичні та філософські цінності країни.

У третьому розділі розглянуто традиційні елементи дизайну, матеріали й техніки, форми та структури, а також художні та символічні елементи традиційної китайської упаковки чаю. Зазначено, що традиційна упаковка чаю в Китаї завжди відрізнялася використанням природних матеріалів, була функціональною та символічною, відображаючи китайську філософію, естетику та ритуали чайної церемонії. Виявлено особливості палацового й народного дизайну упаковки чаю, охарактеризовано функції, матеріали та форми упаковки, візуальну символіку та стилістику цих різновидів упаковки. Також у третьому розділі визначено інноваційні підходи в дизайні упаковки чаю в Китаї, особливості мультисенсорного й інтерактивного дизайну, окреслено функціональність та ергономічність як важливі складові сучасного дизайну; виявлено вплив сучасних технологій на вигляд упаковки та її взаємодію зі споживачем. Окреслено шість основних напрямків інновацій, що сьогодні є в дизайні упаковки чаю в Китаї: смарт-упаковка, впровадження екологічних матеріалів, інтерактивність, конструктивні інновації, персоналізація, вплив штучного інтелекту.

У четвертому розділі охарактеризовано синтез традиційних та інноваційних елементів у дизайні упаковки чаю в Китаї; визначено тренди та стилістику сучасного дизайну китайської упаковки чаю, враховуючи глобалізаційний та національно-орієнтований підходи. Зокрема, глобалізаційний підхід простежується у використанні інфографіки, універсальних шрифтів, яскравих неонових кольорів, фокусуванні на сучасному lifestyle та в цілому орієнтації на мінімалізм; водночас традиційний підхід проявляється у використанні символів китайської культурної спадщини, ієрогліфів, витончених візерунків, колірної палітри на основі п’яти кольорів стихій та в цілому орієнтацією на максималізм.

Перспективи подальших досліджень, на думку здобувача, полягають в аналізі впливу локальної культури на глобальний ринок дизайну упаковки; вивченні впливу екологічних стандартів на вибір матеріалів; дослідженні інтеграції цифрових технологій у традиційний дизайн; порівнянні підходів до дизайну чаю в Китаї та інших країнах Азії; оцінці впливу дизайну упаковки на споживчі уподобання та формування бренду.

Унаочненням результатів дослідження є альбом ілюстрацій (додаток А, 144 позиції), а також додаток В, де подані таблиці, що узагальнюють дослідження особливостей палацового та народного дизайну упаковки чаю; елементи традиційної китайської естетики; сучасні технології, традиційні та інноваційні аспекти; тренди сучасного дизайну упаковки чаю в Китаї.

Дотримання норм академічної доброчесності. Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Ван Жуньчжі є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати й тексти інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел.

Наукова новизна отриманих результатів. З-поміж наукових здобутків Ван Жуньчжі найважливішим вважаємо те, що здобувачем *уперше* здійснено комплексний аналіз поєднання традиційних китайських мотивів та інноваційних підходів у дизайні упаковки чаю. Також велике наукове значення має у*точнення* тенденцій використання традиційних китайських символів, каліграфії, орнаментів і кольорів у сучасному дизайні упаковки чаю в Китаї; типології упаковки щодо вибору матеріалів і способів формоутворення; інтеграції цифрових технологій у сучасний дизайн упаковки; відповідності сучасного дизайну упаковки чаю в Китаї екологічним викликам. Цінним є і те, що у дисертації *набуло подальшого розвитку* дослідження матеріалів, що використовуються для упаковки чаю; вивчення особливостей сприйняття споживачами дизайну упаковки чаю; розгляд глобальних тенденцій, що впливають на дизайн упаковки чаю, а також їх інтеграція з локальними традиціями дизайну в Китаї.

Повнота викладення основних наукових положень та висновків дисертації в опублікованих працях. Основні положення, висновки й результати дослідження було викладено у *трьох* статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях; 5 – за матеріалами міжнародних науково-практичних конференцій. Наукові публікації відповідають вимогам пп. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Практичне значення одержаних результатів. Вивчення наукових результатів дослідження дає підстави погодитися, що їх практичне значення полягає у можливості використання: 1) у вузівській практиці (для підготовки лекційного курсу «Історія графічного дизайну» та практичних занять з фахових дисциплін «Макетування і моделювання упаковки», «Проєктування пакувальних комплексів», «Арт упаковка»); 2) у професійній діяльності дизайнерів-графіків під час виконання завдань з проєктування упаковки; 3) дизайнерами, маркетологами, виробниками чаю для створення ефективних і культурно значущих упаковок, що поєднують традиційні символи з сучасними тенденціями.

Дискусійні моменти та зауваження до роботи. Позитивно оцінюючи науковий доробок дослідження в цілому, маємо наступні зауваження та вважаємо за потрібне обговорити деякі дискусійні моменти:

1. У другому розділі йдеться про символіку кольорів у пакуванні чаю. Зокрема, білий характеризується як символ чистоти і мінімалізму. Але у багатьох джерелах стосовно символіки кольорів у китайській культурі, зокрема, у рекламі та дизайні, зазначено, що білий є кольором трауру по померлих. Можливо, символіку кольорів (зокрема білого) в рекламі й упаковці Китаю варто схарактеризувати більш повно і багатогранно.

2. Специфікою дослідження визначено наявність наукових джерел і візуальних матеріалів з назвами китайською та англійською мовами. Задля забезпечення цілісності тексту доцільно дублювати оригінальні назви українським перекладом.

Наголошуємо, що зазначені вище зауваження не завадили загальній високій оцінці наданої на рецензію дисертації і здебільшого мають рекомендаційний характер.

Загальні висновки та оцінка дисертації. Подана на рецензію дисертація є самостійним і завершеним науковим дослідженням, що виконане на високому теоретичному рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та має значення для українського й китайського мистецтвознавства у галузі дизайну.

Дисертаційна робота подана на правах рукопису, написана українською мовою. Проблематика дослідження розкривається логічно й послідовно, автор демонструє гарне володіння термінологією та науковий стиль викладення матеріалу. За актуальністю, ступенем новизни і практичним значенням, а також змістом та оформленням *дисертація «Традиції та інновації у дизайні упаковки чаю в Китаї»* відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Структура й обсяг роботи відповідають вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів України № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. Автор дисертаційної роботи – Ван Жуньчжі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 – Дизайн галузі знань 02 – Культура і мистецтво.

Рецензент:
кандидат мистецтвознавства, професор
кафедри графічного дизайну ХДАДМ Надія СБІТНЄВА